

Jiří Musílek

Jaroslav Goll

(14. července 1846 - 8. července 1929)

Jaroslav Goll se narodil ve východních Čechách, v Chlumci nad Cidlinou. Jeho otcem byl Adolf Goll, jenž byl německé národnosti. Byl to vystudovaný lékař, pocházející z bohaté rodiny, jenž se vypracoval až na osobního lékaře hraběte Oktaviána Kinského. Třebaže byli jeho předci Němci, velká část rodiny už smýšlela česky.

Gollova matka se jmenovala Marie Daňková a pocházela z rodiny panského šenka v Chlumci. Z její rodiny měl na mladého Jaroslava nejsilnější vliv strýc Josef Daněk, nadšený vlastenec, který mu díky svým známostem s předními osobnostmi umožnil setkání například s Vítězslavem Hálkem, Juliem Grégrem, Jakubem Malým, K. J. Erbenem i Boženou Němcovou. Matka v jeho dětství duševně onemocněla a byla uzavřena v ústavu.

Otec měl tedy na starosti jeho vzdělání. Goll se učil na ještě německé obecné škole, ale brzy přešel na už české gymnázium v Mladé Boleslavi. Poté, co jeho otec odešel ze služby hraběte Kinského a stal se úředním lékařem, se museli často stěhovat. Proto musel Goll přestoupit na gymnázium v Hradci Králové a celé středoškolské studium ukončil maturitou na Staroměstském akademickém gymnáziu v Klementinu v roce 1864.

Po středoškolské vzdělání se rozhodl pro studium na Filosofické fakultě v Klementinu. Vybral si profesuru pro střední školy. Jako své učební předměty si zvolil historii a geografii. Na fakultě navštěvoval přednášky profesorů Karla Jana Vietze, Konstantina Höflera, kteří přednášeli v němčině, tak Jana Erazima Vocela, Martina Hattali i Antonína Gindeli. Tito tři už přednášeli česky. Docházel ale i na přednášky mimo své obory, zajímal se například o antropologii nebo i o jazyky. Goll byl výborně jazykově nadaný, studoval a naučil se několik jazyků, mezi nimi polštinu nebo sanskrt. Zájem o Polsko a soucit s poláky ho následně provázely po celý život.

Závěrečné zkoušky složil až v letech 1868-1870, a to kvůli nemocem, které ho sužovaly po celé mládí. V roce 1870 se konala slavnostní promoce, při které byl uznán způsobilým vyučovat na vyšším gymnáziu. Jeho profesori, hlavně Tomek s Höflerem ho přesvědčovali, aby se vydal na dráhu univerzitního profesora, on to ale prozatím odmítl.

Vydal se na studijní cestu do Německa. Na dva semestry se usídlil v Göttingen (1871-1872). Tam se seznámil profesory Georgem Waitzem a Reinholdem Paulim, na jejichž přednášky docházel. Ti ho hluboce ovlivnili a poskytli mu naprosto nový, moderní pohled na studium středověkých pramenů, stejně jako posílili jeho zájem o 17. století. Snažil se sbírat prameny o tomto období. Pohlížel na něho moderním pohledem, bez národního cítění, kriticky.

Jeho další cesta vedla do Berlína, kde chtěl sbírat další informace a prameny pro toto období jak pro české, tak i obecné, celoevropské. V Berlíně se díky stykům Pauliho seznámil s Georgem Bencroftem, velvyslancem USA a nadšeným historikem. U něho strávil rok (1872-1873) jako sekretář. Na konci tohoto období ho Bencroft pozval k návštěvě USA, to ale Goll odmítl. Cestoval dále. Přes Holandsko, kde zkoumal nedávno objevený hrob Jana Amose Komenského v Naardenu a získal zájem o Jednotu bratrskou, pokračoval dále do Londýna.

Do Čech se vrátil roku 1874 a začal vyučovat na obchodní akademii v Praze. Zároveň se ale habilitoval na Univerzitě a vyučoval tam od roku 1875 Obecné dějiny. Roku 1880 ukončil vyučování na obchodní akademii, jelikož se stal mimořádným profesorem a plně přešel na fakultu. Později se silně angažoval při rozdělení univerzity na českou a německou v roce 1882 a sám přešel na její českou část. Už roku 1885 se stal řádným profesorem. Později, v letech 1891-1892, zastával funkci děkana, a 1907-1908 rektora.

Svou činnost plně spojil s habsburským režimem. Roku 1905 se získal titul dvorního rady. V letech 1907-1908 byl dokonce učitel následníka trůnu. Rakousko-Uhersko podporoval i v průběhu války a nezapojoval se do zahraniční ani domácí odbojové činnosti. To mu po válce přineslo jen bojkot a faktické vyloučení z řad českých historiků. Do výslužby odešel roku 1910, kdy ho na fakultě již zdatně zastupovali jeho žáci. Dále se věnoval už jen badatelské činnosti.

Dílo

Jaroslav Goll se silně zapojoval do kulturního života v Praze. Nějaký čas pracoval jako spoluredaktor časopisu Lumír (1874-1875). Také se zasloužil o založení Českého historického časopisu. Už v Lumíru mu vyšlo několik básní, později vydal Antologii české lyriky.

Jednota bratrská v XV. století (1883-1886)

Chelčický a jednota v 15. století (1916)

jeho nejvýznamnější práce, základ nauky a fakta o Jednotě bratrské osvětlil její vznik, činnost zakladatelů, podmínky a vlivy, za kterých vznikala

Čechy a Prusy ve středověku (1897)

Mezi další díla patří: **Vznik anglického parlamentu** (1879)

Sv. František z Assisi (1896)

Vavřinec z Březové (1894)

Aktivně se zapojil i do sporů o Rukopisy. Připojil se ke skupině, která pochybovala o jejich pravosti, například i s Tomášem G. Masarykem. Přispíval i do časopisu Atheneum.

Historický rozbor básní Rukopisu královedvorského Oldřicha, Beneše Heřmana a Jaroslava (1886)

K dalšímu čtení:

František Kutnar, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví 2. Od počátků pozitivistického dějepisectví na práh historiografie marxistické*, Praha 1978.

Jaroslav Marek, *Jaroslav Goll*, Praha 1991.